

Vzdělávací Program

LK Blátivé děti

2022/2023

Andrea Merxbauerová

Vzdělávací program LK Blátivé děti slouží jako pedagogická podpora průvodcům při jejich činnostech s dětmi. Organizace „Lesní klub“ nás nezavazuje k žádné povinnosti vyplývající ze školského zákona a dovoluje nám tak tvorbu programu takřkajíc na míru potřeb dětí, rodičů i průvodců.

Přesto však tento program vychází z Rámcového Vzdělávacího Programu pro Předškolní vzdělávání. Navíc je obohacen o aktivity úzce spjaté k lesní a přírodní pedagogikou, využívá především přírodní pomůcky a poklady které nám příroda nevědomky nabízí při volné hře dětí.

Obsaženy jsou aktivity rozvíjející hrubou motoriku, přípravu na primární vzdělávání a s tím související rozvoj osobnosti dítěte ve všech oblastech.

Průvodci mohou čerpat z níže uvedených nabídek, ale předpokládá se, že se jimi budou především inspirovat, vymýšlet vhodné alternativy nebo dokonce úplně nové postupy. Tím si vytvoříme prostor pro obměnu, průběžné doplňování a budeme tak moci pracovat s tímto konceptem jako s živým dokumentem.

Obsah:

1. „Poznáváme nové kamarády“	str. 2
2. „Objevujeme podzim“	str. 2
3. „Máme rádi místo, kde žijeme“	str. 3
4. „České lidové tradice“	str. 4
5. „Zimní království“	str. 5
6. „Poznáváme živou i neživou přírodu“	str. 6
7. „Co o sobě víme?“	str. 7
8. „Sportujeme nejen v lese“	str. 8
9. „Výprava za Angličtinou“	str. 8
Další univerzální pomůcky	str. 9
Metodická knihovna	str. 9
Další univerzální pomůcky	str. 9
Popis her a aktivit	str. 9
Básničky a říkanky	str. 10
Cvičeníčka	str. 11

Integrované bloky ŠVP:

1. „Poznáváme nové kamarády“

Nabídka tematických celků:

- Těšíme se do školky

Aktivita: hra na tělo „Jména“

- Kdo jsem já a moji kamarádi

Aktivita: obličejová koláž z listů a přírodnin (karton, lepidla, tužky nebo pastelky)

- Pohlednice z prázdnin

Aktivita: fotorámečky z mušliček nebo přírodnin

- Hrajeme si spolu i s Babím létem

Aktivita: „Pavučinka přátelství“ (vlna nebo provaz) – děti v kruhu mezi sebou, nebo společná svislá pavučina mezi stromy

E book: „Do školičky chodím rád“, „Babí léto s pavoučkem Poutníčkem“ (+ plyšák), „Domov“

Píseň: „Mám tě rád, školko“, „Leze, leze pavouček“ (Inka Rybářová)

Básničky a říkadla: „Svolávací kruh“

„Motivované rozcvičky 1“ ... „Hurá do školky“

2. „Objevujeme podzim“

Nabídka tematických celků:

- **Jak se mění příroda? ...** Stromy (názvy, tvary listů, zbarvení, Ovoce a zelenina českých zahrad), květiny, počasí a koloběh vody

Aktivita: např. sázení česneku, „Listové pexeso (výroba z kartonů a lepidla)

- **Lesní dobrodružství ...** Stromy v lese – jehličnaté x listnaté, plody lesa a jeho význam (plíce planety), lesní zvěř, lesníci a ochrana přírody, dřevo a jeho využití

Aktivita: společné vytváření „Lesních pravidel“ (aby děti věděly, že les je domov zvířat a my jsme v něm na návštěvě), sběr kaštanů a jejich skládání podle obrázků (geometrické tvary, písmena, mandaly)

2. „Objevujeme podzim“

• Podzimní slavnosti

Aktivita: Dušičky vs. Halloween, ukládání přírody ke spánku, ...

E book: „Lístková víla – podzim“, PDF „Houbové počítání“, „Kašánkohraní“, Podzim - hra, Podzim – prac. listy, „S kapičkou okolo světa“, Metodické listy ALMŠ „Přírodovědné expedice“ (Mykologie)

Písňe: „Pod dubem, za dubem“, „Já do lesa nepojedu“, „Houbičky“ (Skřítčí ukolébavky, V. Klimtová), „Hádaly se houby“

Básničky a říkadla: „Lesní brána“ (na motivy „Zlaté brány“), „Lesní rozpočítadlo“, „Stojí bedla“

Knihy: leporelo „Rok v lese“, Encyklopedie medvídků Pů - „Příroda“ a „Roční období“, „Ronja, dcera loupežníka“ (kniha i DVD), Mezi námi Brášky (lesní skřítci), Velké dobrodružství malých skřítků (skřítci a Muchomůrky), „Kolem světa za 80 stromů“ (geografie stromů), „Zahrada žije – zahradničíme s dětmi“ (návody na aktivity), Medvídek Pů „Proč je dnes vzduch tak šedivý?“, „Drakologie – stopování a krocení draků“ (loutka draka)

Audio: „Pohádky z pařezové chaloupky“, CD „Tiše, les vypráví“ (o houbách), „Skřítčí ukolébavky“

Tištěný materiál: Sudoku A2,

„Motivované **rozcvičky 1**“ ... Za zvířátky do lesa, Odlet vlaštoviček (vč. papírových vlaštovek)

Pomůcky: Houbové piškvorky (Muchomůrky vs. Hříbky z korkových špuntů), kartonové stromy (logické řady, barvy, ...), Látkové listy (Dub, Lípa – velikosti, počet, barvy, žilkování), zlaté šišky, zelená batikovaná látka s gumou

Výlety: „Ovocné sada a aleje – Na Krutci“ (Šárka – Lysolaje, veřejný sad a možnost sběru úrody), „Samosběr Zdice“, Zookoutek Chuchle, lovecký zámek Ohrada (Hluboká nad Vltavou), **22. 10. „Myslivecký den“** v Nár. zemědělském muzeu Praha

3. „Máme rádi místo, kde žijeme“

Nabídka tematických celků:

- **Poznáváme naše město a jeho městskou část**

Aktivita: Např. společná kresba mapy, každý namaluje své oblíbené místo

- **Města a vesnice**

Aktivita: DH „Na obchod“ (inscenace samoobsluhy vs. maloobchodu, komunikace)

3. „Máme rádi místo, kde žijeme“

- Doprava kolem nás

Aktivita: DH: „Všechno létá, co peří má“, ...

- Práce a profese lidí

Aktivita: zkoušíme si řemesla – např. tkalcovský stav (rám z větví a vlna)

- Naše planeta Země a vesmír

Aktivita: PH s padákem a míči, vyškrabávané obrázky (planety, souhvězdí, ...)

- Minulost našich předků

Aktivita: výroba papíru, keramiky, ...

E book: Vesmír, Ekologie v myslivosti (obrazový materiál, 2 listy)

Knihy: Živá planeta, Encyklopedie medvídků Pů – Příroda, leporelo „Atlas vesmíru pro děti“, „Jak Kometa šla do světa“

Písně: „Nastartujte raketu“, „Plyšová planeta“

Pomůcky: Dětské planetárium, fosforující hvězdy a vesmírná tělesa (cca 20ks), zalaminované obrázky z Krtkova kalendáře (roční období)

„Motivované rozcvičky 1“ „Strašidla na hradě“

Výlety: Planetárium (Holešovice) „Anička a Nebešťánek“ (Zimní, Jarní, Letní, Podzimní příběh), „O rozpůlené hvězdě“ (Jitřenka + Večernice = 1 hvězda), hrady a zříceniny, Národní technické muzeum, Muzeum Trabantů

4. „České lidové tradice“

Nabídka tematických celků:

- Advent a Vánoce

Aktivita: výroba vánočních ozdob z přírodnin (barevné šišky, žaludy ze skleněnek)

- Masopust

Aktivita: výroba hudebních nástrojů z přírodnin (žaludové rolničky, ořechové řehtačky, ...), Masopustní stezka pro rodiče s dětmi?, výroba kostýmů

- Velikonoce

Aktivita: přírodní barvení vajec, výroba velikonočního věnce, malování kraslic na dřevo či kamínky, atd.

4. „České lidové tradice“

- *České národní svátky* (Den dětí, Den Matek, Otců, Rodin, Den Země, Den stromů, Slavnosti městské části, Předškolácká slavnost, ...)

Aktivity:

E book: PDF „Týdenní blok Na tři krále“, „Tři králové“, „Masopustní stezka“ (hra), PDF Velikonoce, Vejce mandala

Pomůcky: Masopust (papírové zalaminované loutky), háčkové kraslice, kartonová basa

Knihy: „Dětská ilustrovaná bible“, „Pohádky z onoho světa“, „Chaloupka na vršku“ (komiks), Nejlepší hry z lesních školek („Lesní orchestr“ str. 58)

Písně: „Čerti v pekle“, „Mikuláš ztratil plášť“, „Králové“ (Ondřej Ruml)

Básničky a říkanky: „Andělíček“

Audio: „Čertovské pohádky“ (Václav Vydra)

„Motivované rozcvičky 1“ – „V čertí škole“, „Vánoční strom“

„Motivované rozcvičky 2“ – „Velikonoční pomlázka“

Výlety: Planetárium „Jarní příběh“ (Velikonoce), Pekelné doly (u Máchova jezera), Příbramské peklo

5. „Zimní království“

Nabídka tematických celků:

- *Příroda v zimě a charakteristika zimního období*

Aktivity: pokus „Sníh – voda – led“ (cca 3 dny děti pozorují změny v průhledných kelímkách)

- *Člověk a volně žijící zvířata v zimě* (Myslivost, ptactvo a lesní zvěř na území ČR)

Aktivity: výroba krmítek (Např. šiška, burákové máslo, semínka, provázek)

- *Pohádky a příběhy pro zimní spáče*

Aktivity: vymyšlení vlastní pohádky (každé dítě si vymyslí svou postavu a dohromady skládají příběh)

- *Zimní sporty na sněhu a ledu*

Aktivity:

5. „Zimní království“

- V zemi věčného sněhu a ledu

Aktivita: malování do sněhu (potravinářské barvivo), výroba ledových pokladů (barvení vody do formiček a nechat zmrznout)

E book: „Zimní sportování“, „Hrátky s vločkami“, „Království vloček“, PDF „Zvířátka v zimě“, „Týdenní blok – zvířata v zimním lese“

Knihy a tištěný materiál: „Olympijské sporty“, Příručka mladých svišťů – Sporty“, leporelo „Rok v lese“, Lední medvídku, ...“ (3 díly), „Medvídek Pů a roční období“, Nejlepší hry z lesních školek („Ledový průhled“, str. 139)

Pomůcky: světle modrá batikovaná látka, zalaminované sněhové vločky

Písňe: „Grónská zem“, CD a zpěvník (včetně pohádek) „Pohádky z podmořské hlubiny“ („Tučňáci vojáci“, „Tulení škola“)

„Motivované **rozcvičky** 1“ – „Zimní radovánky“

Výlety: Knihovny, galerie, Planetárium „Zimní příběh“, Chotouň u Prahy (lyžování), bruslení na kluzištích, **Ledové sochy v Plzni** (leden / únor, Náměstí republiky)

6. „Poznáváme živou i neživou přírodu“

Nabídka tematických celků:

- **Jaro v zahrádce** (jarní květiny, keře, pařník, skleníky, záhon a výsadba)

Aktivita: např. jarní květinčky (krokusy) z dýňových semínek

- **Život rostlin** (části a vývoj rostlin, živiny, plody a jejich význam pro člověka)

Aktivita: výroba vlastního herbáře (pdf „Hravý herbář + tisk na A6 pro každé dítě, na A5 do menší skupinky nebo na A4 pro celou třídu)

- **Voda a vodní svět** (koloběh, mraky, počasí, živočichové, ...)

Aktivita: Výroba „Žabí knížky“

- **Hmyzí kamarádi** (včely, motýli, komáři, klíšťata, ...)

Aktivita: malování broučků na skořápky od vlašských ořechů

- **Domácí a hospodářská zvířata** (stáj, chlívek, mláďata, užitek pro člověka)

Aktivita: např. ovečka z těstovin, nebo ovčího rouna, ...

- **Zvířata v ZOO**, exotická zvířata podle kontinentů

Aktivita: např. lvíček z pampelišek,

6. „Poznáváme živou i neživou přírodu“

- **Ptačí říše** (vývoj, druhy, ...)

Aktivita: sovy nebo kuřátka (ptáčata) ze šišek

- **Jak chráníme přírodu?** (ochrana přírody, přírodní rezervace, smog, kouření, odpadky a jejich třídění)

Aktivita: recyklace – např. výroba voskového ubrousku

E book: Metodické listy ALMŠ „Přírodovědné expedice“ (Botanika, Zoologie a Hmyz – motýli), „Jak učili děti třídit odpad“, „Jaro – Sněženky“ (pracovní listy), „BZ Jarní radovánky“ (texty, části rostlin, omalovánky, básničky), „Zápočtová práce Hudební výchova 4“, „Jaro – sněženky“, E book „S kapičkou kolem světa“ + „Život u vody“, „Pracovní listy pro předškoláky – barvy a čísla“, „Hravý herbář“, zápočtová práce A. Merx. „Metodika EVVO“

Knihy: „Kluci z květináčů“, „Zákeřné keře“, „Bylinkové pohádky“, leporelo „Život v mraveništi“, „Příručka mladých svišťů“ (č. 5), „Encyklopedie medvídka Pů – Příroda“, Dobrodružství včelky Máji, Encyklopedie zvířat (3 šanony obrazových listů), leporelo „Pod hladinou moře“ (básničky)

Audio: CD a zpěvník (vč. pohádek) „Pohádky z podmořské hladiny“ („Na sv. Řehoře, čápi letí přes moře“, „Velryba Klára“, „Krab Krapínek“, ...)

Písně: „Ospalá Sněženka“, „Sněženky“ Hradišťan, „Máme rádi zvířata“, „Mravenčí ukolébavka“, „5 minut v Africe“, „Afričančata“, „Kopřivo, kopřivo“, „Na políčku, v jetelíčku“

Pomůcky: „Zoo – kolíčkování“ (barvy a čísla), hospodářská zvířata z barevných papírů A3, mraveniště (prosklené), rybníční škeble, dekorace leknínu, barometr žabka, modrá batikovaná látka, zalamované pohádkové postavičky (brouk Pytlík, Ferda mravenec, pavouk, Beruška, včelka Mája, motýl Emanuel, luční koník Hop), dřevěné bluditě „Pejsek hledá boudu“, stolní hra „Krtek a písmenka“, kalendář Motýli

„Motivované **rozcvičky 1**“ – „Krtek na zahrádce“

„Motivované **rozcvičky 2**“ – „Přišlo jaro“

Výlet: „Vodní dům“ (Štenberk, Sázava, cca 50km), Pražský rybářský svaz

(maresjosef21@gmail.com, tel.: 728 242 777), Hostivické rybníky + ornitologická NS

7. „Co o sobě víme“

Nabídka tematických celků:

- **Naše tělo**

Aktivita: obrys těla z kamínků nebo klacíků a replika částí těla a orgánů z přírodnin

- **Zdravá životospráva** (pestrost stravy, sport, odpočinek, hygiena, ...)

Aktivita: kresba ovoce a zeleniny na kamínky, zahradničení a příprava jídla s dětmi

- **Ochrana zdraví** (prevence úrazů, poskytnutí pomoci, RZ služba, hasiči, pomoc zvířatům)

Aktivita: telefonní čísla záchranných složek (např. provázková razítka)

E book: „Lidské tělo“

Pomůcky: tištěné materiály z ebooku na A3, „Zuby, ústa a jazyk“,

Písně: „Lečo“,

„Motivované rozcvičky 2“ – „Hrajeme si na hasiče“, PH: „Hlava, ramena“ (i v angličtině)

8. „Sportujeme nejen v lese“

Nabídka tematických celků:

- **Sporty podle ročních období**

Aktivita: např. výroba a střelba z praku

- **Olympijské sporty**

Aktivita: olympijské kruhy z barevných přírodnin, píseň „Lesní olympiáda“

- **Sporty vs. příroda, aneb „Jak sportovat, aby to přírodu nebolelo“**

Aktivita: Orientační běhy, Geocaching, turistika a Naučné Stezky

E book: PDF „Pohybové hry v přírodě“, „Zimní sportování“, word „Pohybové Aktivita“

Kniha: „Sportovní příprava dětí“, „Příručka mladých svišťů – sport“, „Jítík sportovcem“ (pohádky), tištěný materiál „Olympijské sporty“, „Nedáš, dostaneš“ (příběhy), Škola baletu (možno použít na obrázky)

Pomůcky: dřevěné chůdy, Beeballová sada (molitanová pálka, gumové míče, mety)

9. „Výprava za angličtinou“

- Doprovází všechny předchozí bloky

Aktivita:

Knihy: „Angličtina pro děti“, Angličtina s kouzelným sluchátkem (3. třída ZŠ?)

Metodická knihovna:

Knihy:

Nejlepší hry z lesních školek (Tereza Valkounová)

Ekolístky (Kateřina Jančaříková) – Metodické listy Svatojánské koleje

150 her k utváření osobnosti (pro děti 3-8 let)

130 didaktických her pro skupiny dětí 3 – 8 let

E booky:

Hra a metodika Přírodní pedagogiky (Johana Passerin, ALMŠ)

Učíme se venku „Kde a jak“

Děti venku v přírodě, ohrožený druh (Petr Daniš)

Učíme se venku „Oživlá historie“ (MŠ, ZŠ, SŠ)

Sborník – Průvodce světem dětí (metodické listy od str. 177)

Další univerzální pomůcky:

Dřevěná obrázková abeceda

Mikroskop

Popis her a aktivit:

1) „Lesní brána“

Lesní brána otevřená,
lesním klíčem odemčená,
kdo do ní vkročí,
potichu tam skočí,
ať je to ten, nebo ten,
les nás vítá každý den.

- 2 děti nebo průvodci vytvoří „lidskou bránu“ do lesa
- Kdo bránou projde, chová se v lese tiše a klidně
- Podobnou variantu můžeme udělat i při odchodu z lesa

2) PH „Borovice, borovice“

Borovice, borovice,
kdyby jich tu bylo více,
byl by tady les.

- Děti pochodují po vymezeném plácku (a představují stromy)
- Průvodce nebo jedno z dětí říká text a během posledního verše ukáže na prstech číslo (snažíme se, aby se děti spárovaly, pokud to tak nevyjde, zbylé děti říkají další kolo text)
- Úkolem dětí je vytvořit skupinku (chytit se za ruce) ve správném počtu
- Můžeme hrát i na „nulu“, pak děti představují semínko stromu v zemi a sednou si do dřepu
- Hru většinou zakončují celkovou číslicí skupiny, abychom vytvořily společný kruh „Les“ a hru společně zhodnotili

Básničky a říkanky:

„Svolávací kruh“

Jedna, dva, tři, čtyři, pět,
podej mi svou ruku hned,
holka, kluk, holka, kluk
a je z nás hned velký kruh.

- Děti se postupně připojují z berou za ruku kamaráda, dokud nevytvoří kruh se všemi

„Lesní rozpočítadlo“

Hajný chodí sem a tam,
celý les je spočítán.
Srniec, šiška, smrk
a ven z lesa půjde vlk.

Cvičeníčka:

„Čarovný les“

Otevírám les, navštívím ho dnes,
stromy, šišky, pařízky,
najdu houby na řízky.
Odemkneme tiše, tence,
ať nešlápne na mravence.
V tichém lese se jen šeptá,
Tam se nikdo na nic neptá.
Nemusíš se bát,
když to ťukne,
zůstaň stát!

Umím chodit, umím stát,
nad hlavu si ruce dát.
Umím chodit pomaličku,
umím si hrát na žabičku.
Umím chodit jako rak,
Věřte mi to je to tak.

- *Pohyby napodobují děj říkanky*
- *Střídáme pravou a levou stranu (nohy)*
- *1. sloka je na místě, 2. sloka v pohybu (např. chůze v kruhu)*

„Stojí bedla“ (rovnovážné prvky)

Stojí, stojí bedla, *(stoj na jedné noze, ruce tvoří klobouček houby)*
ráda by si sedla *(mírný podřep na jedné noze)*
a vzala si pletení, *(ruce „motáme“ před tělem)*
noha už jí dřevění. *(stoj a vyklepání nohy, která byla dosud zdvižená)*

- *Opakujeme na obě nohy*
- *Pokud děti zvládají na rovném povrchu, může ztížit terén (pařez, kláda, ...)*

Využívání tohoto dokumentu a aktivit v něm obsažených je zcela dobrovolné a ničím nezavazující.

Převážná většina aktivit je inspirovaná mou dlouholetou praxí ve státních i soukromých MŠ, pravidelnými pobyty na dětských táborech včetně organizace programu na nich pro děti již od 4 let věku. Nenásilné vzdělávací hry jsem vymýšlela a realizovala i pro své (dnes již dospělé) dcery a mám velkou radost, že je zde mohu použít nebo jimi inspirovat další nadšence jako jsem já.

Jako učitelka působím v mateřských školách již cca 20 let a často jsem narážela na zkostnatělé nebo zastaralé přístupy a předsudky na příklad v oblasti přiměřeného rizika. Právě díky svým dcerám jsem přišla na osvědčená pravidla, která dětem zajistí nejen zdravý růst a rozvoj dovedností, ale také si samy v sobě vytvoří zdravý pud sebezáchovy a ohleduplnost k ostatním lidem i přírodě.

Zodpovědná osoba by měla vždy vědět co jí svěřené děti právě dělají a kde

Pokud nemám terén aktuálně prověřený, jde dospělý vždy první (ideálně i poslední)

Pokud děti terén znají mohou být tak daleko, aby dospělého nejen viděly ale také slyšely bez nutnosti hlasitého volání

Chovej se v přírodě jako na návštěvě i tak má pro tebe spoustu darů a zážitků

S láskou a úctou ke všemu živému

Andrea Merxbauerová